

Գլաձոր և Վերնաշեն գյուղերի բնակիչները պաշտպանեցին իրենց «կանաչ» իրավունքները «Վայկ մետալ» ընկերության դեմ պայքարում

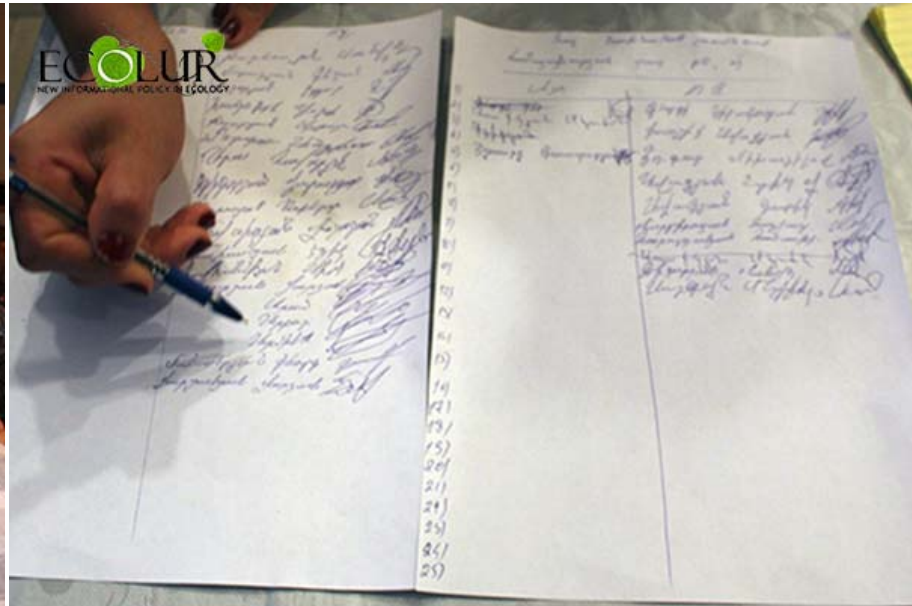
ԷկոԼուր

ՀՀ Վայոց ձորի մարզի Գլաձոր և Վերնաշեն գյուղերի բնակիչները պաշտպանեցին իրենց կանաչ իրավունքները «Վայկ մետալ» ընկերության դեմ պայքարում:

«Վայկ մետալ» ընկերությունը 2016թ-ին հայտ ներկայացրեց ՀՀ բնապահպանության նախարարության «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ՝ բաց և փակ եղանակներով շահագործելու Գլաձորի բազմամետաղային հանքավայրը:

Տեղի բնակչությունը դեմ հանդես եկավ հանքի շահագործմանը՝ հիմնավորելով դա իրենց կանաչ իրավունքների խախտումներով:

Գլաձորի հանքավայրի շահագործման ծրագրի հանրային քննարկում Գլաձորում, 18.07.2017

Խախտումները պայմանավորված էին հետևյալ ռիսկերով՝

- ԱՌՈՂՋ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐՈՒՄ ԱՊՐԵԼՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԽԱՒՏՈՒՄ- ջրային ռեսուրսների, հողի, գյուղմթերքների աղտոտում ծանր մետաղներով
- ՍԵՓԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԽԱՒՏՈՒՄ- գյուղատնտեսական գործունեության և զբոսաշրջության զարգացման խոչընդոտներ
- ԱՌՈՂՋՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԽԱՒՏՈՒՄ- ծանր և տոքսիկ տարրերով աղտոտվածություն
- ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԽԱՒՏՈՒՄ- համայնքային սեփականության հողերը պետք է հանձնվեն ընկերության նախագծի ենթակառուցվածքների համար
- ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՄԱՏՉԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԽԱՒՏՈՒՄ-հանրային քննարկման վերաբերյալ պատշաճ ծանուցման բացակայություն

- **ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ԿԱՅԱՑՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑՈՒՄ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԽԱԽՏՈՒՄ**- հանրային քննարկման վերաբերյալ պատշաճ ծանուցման բացակայություն

Բնակիչների իրավունքների վերականգնման համար իրականացվել են հետևյալ գործողությունները՝

- «ԷկոԼուր» տեղեկատվական ՀԿ-ի կողմից կանաչ իրավունքների վերաբերյալ բնակչության շրջանում իրազեկվածության բարձրացում
- Իրավաբանական խորհրդատվություն
- Համայնքը ակտիվորեն օգտագործեց որոշումների կայացման գործընթացին մասնակցելու իրավունքը և դեմ քվեարկեց հանքարդյունաբերական ծրագրին
- Հասարակական լսումների մասնակիցների նամակ-դիմում պատասխանատու մարմնին՝ ՀՀ բնապահպանության «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության կենտրոն» ՊՈԱԿ-ին, ՀՀ վարչական դատարանին՝ համայնքը դատական գործընթացում երրորդ կողմ ճանաչելու մասին
- Բողոքի ակցիայի անցկացում՝ ընկերության կողմից համայնքային տարածք ծանր տեխնիկա մտցնելու դեմ
- Հասարակական կարծիքի ձևավորում համայնքի զարգացման ուղղությունների ազատ ընտրության վերաբերյալ ԶԼՄ-ների և սոցիալական ցանցերի միջոցով
- Գլաձոր համայնքի նորընտիր ավագանու որոշման ընդունում ընդդեմ հանքարդյունաբերության

Արդյունքներ

- Վերականգնվեցին բնակիչների կանաչ իրավունքները
- ՀՀ բնապահպանության նախարարությունը մերժեց Գլաձորի բազմամետաղային հանքի շահագործման ծրագիրը:

ԳԼԱԶՈՐԻ ԲԱԶՄԱՄԵՏԱՂԱՅԻՆ ՀԱՆՔԱՎԱՅՐԻ ՇԱՀԱԳՈՐԾՄԱՆ ԾՐԱԳՐԻ

«ԿԱՆԱՉ» ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԽԱՆՏՈՒՄՆԵՐԻ ՌԵԵՍՏՐ-ԳՈՐԾԻՔ

Մարդու հիմնարար «կանաչ» իրավունքները						
	Համայնք Գործունեություն	Իրավունքի խախտումները	Հղումներ օրենսդրությանը	Պատասխանատու մարմին	Կանաչ իրավունքների պաշտպանությանն ուղղված գործողություններ	Արդյունքներ
1.	ՀՀ Վայոց ձորի մարզի Գլաձոր համայնք, Վերնաշեն գյուղ «Վայկ Մետալ» ՍՊԸ-ն Գլաձորի բազմամետաղային հանքավայրի շահագործման հայտ ներկայացրեց ՀՀ բնապահպանության նախարարություն: Գլաձորի հանքաքարը	Առողջության և առողջ շրջակա միջավայրում ապրելու իրավունքը ԽԱՆՏՎԵԼՈՒ Է	<u>ՀՀ Սահմանադրություն</u> Հոդված 12. 1. Պետությունը խթանում է շրջակա միջավայրի պահպանությունը, բարելավումը և վերականգնումը, բնական պաշարների ողջամիտ օգտագործումը՝ դեկավարվելով կայուն զարգացման սկզբունքով և հաշվի առնելով պատասխանատվություն և ապագա սերունդների առջև: 2. Յուրաքանչյուր ոք պարտավոր է հոգ	<ul style="list-style-type: none"> ➤ <u>Առողջապահության նախարարություն</u> ➤ <u>Էներգետիկ ենթակառուցվածքների և բնական պաշարների նախարարություն</u> ➤ <u>Բնապահպանության նախարարություն</u> ➤ <u>Գյուղատնտես</u> 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ «ԷկոԼուր» տեղեկատվական ՀԿ-ի կողմից կանաչ իրավունքների վերաբերյալ բնակչության շրջանում իրազեկվախոսության բարձրացում ➤ Իրավաբանական խորհրդատվություն ➤ Համայնքը 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Կանաչ իրավունքների վերականգնում և պաշտպանում ➤ ՀՀ բնապահպանության նախարարությունը մերժեց Գլաձորի բազմամետաղային հանքի շահագործման ծրագիրը:

<p>պարունակում է 1-ին և 2-րդ դասերի վտանգավորության տարրեր՝ կապար, ծծումբ, կադմիում և այլն: Հանքի շահագործումը սպառնում է՝</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ աղտոտել Գլաձոր համայնքի և հարակից գյուղերի ջրային ռեսուրսները , արոտավայրերը, այգիները ➤ վտանգել մարդկանց առողջությու նը ➤ ակտիվացնել հանքավայրում առկա ցրված ուրանը ➤ խոչընդոտել 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Մարդու առողջության պահպանության և պահանջներ</i> ԽԱՆՏՎԵԼՈՒ Է 	<p>տանել շրջակա միջավայրի պահպանության մասին: «Բնակչության սանիտարահամաճարակային անվտանգության ապահովման մասին» ՀՀ օրենք Հոդված 10. Քաղաքացիներն ունեն՝ 1) բարենպաստ շրջակա միջավայրի և սանիտարահամաճարակային անվտանգության ապահովման իրավունք:</p> <p>Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենք Հոդված 5. 1. Գնահատումը և փորձաքննությունը ելնում են՝ 1) առողջության, բնականոն ապրելու և ստեղծագործելու համար բարենպաստ շրջակա միջավայր ունենալու մարդու իրավունքից... 4) շրջակա</p>	<p>ւթյան նախարարություն</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն ➤ Տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարություն ➤ Տեղական ինքնակառավարման մարմին ➤ «Վայկ Մետալ» ՍՊԸ ➤ Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին աստանի դատարան ➤ ՀՀ վարչական դատարան 	<p>ակտիվորեն օգտագործեց որոշումների կայացման գործընթացին մասնակցելու իրավունքը և դեմ քվեարկեց հանքարդյունաբերական ծրագրին</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Նամակ-դիմում պատասխանատու մարմնին՝ ՀՀ բնապահպանության նախարարության «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ին, ՀՀ վարչական դատարանին ուղղված դիմում համայնքը դատական գործընթացում
---	---	--	--	---

<p>համայնքում իրականացվող գյուղատնտեսության զարգացմանը միտված խոշոր ծրագրերին</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ տուրիզմի զարգացմանը ➤ վարկաբեկել հայտնի «Վերնաշեն» գինու բրենդը, որը հեռանկարներ է բացում Վերնաշեն գյուղի զարգացման համար: <p>«Վայկ Մետալ» ընկերությունը մի քանի անգամ կազմակերպել է հանրային քննարկումներ հանքի շահագործման</p>		<p>միջավայրին և մարդու առողջությանը հասցվող վնասի հատուցելիության ճանաչումից:</p> <p>ՀՀ Ընդերքի մասին օրենսգիրք</p> <p>Հոդված 5.</p> <p>1. Ընդերքի տեղամասերն օգտագործման են տրամադրվում ընդերքօգտագործողների կողմից շրջակա միջավայրի պահպանության և մարդկանց կյանքի ու առողջության պաշտպանության հետ կապված օրենսդրությամբ սահմանված պահանջների պահպանման պայմանով:</p>		<p>երրորդ կողմ ճանաչելու մասին:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Բողոքի ակցիայի անցկացում՝ ընկերության կողմից համայնքային տարածք ծանր տեխնիկա մտցնելու դեմ ➤ Հասարակական կարծիքի ձևավորում համայնքի զարգացման ուղղություններին ազատ ընտրության վերաբերյալ ՋԼՄ-ների և սոցիալական ցանցերի միջոցով ➤ Գլաձոր համայնքի նորընտիր ավագանու որոշման ընդունում ընդդեմ 	
---	--	---	--	---	--

<p>համար, սակայն, ստանալով համայնքի բացասական կարծիքը, ծանր տեխնիկա է մտցրել Վերնաշեն և Գլաձոր գյուղերի տարածք հղում անելով նախկինում ՀՀ էներգետիկ ենթակառուցվածքների և բնական պաշարների նախարարության կողմից երկրաբանական ուսումնասիրության համար տրված թույլտվությանը: Բնակիչների տեխնիկան դուրս բերելու բողոքից հետո ընկերությունը դատարանի միջոցով ստիպում է</p>				<p>հանքարդյունաբերության</p>	
--	--	--	--	------------------------------	--

Գլաձորի
համայնքապետի
ն չխոչընդոտել
ընկերության
կողմից
երկրաբանահետ
ախուզական
աշխատանքներ
իրականացնել
Գլաձոր
համայնքի
տարածքում:
Դատարանի
որոշումը
հակաօրինական
է, քանի որ
ընդերքի
օգտագործման և
պահպանության
բնագավառում
համայնքի
ղեկավարը
կարող է կնքել
ընդերքօգտագոր
ծման իրավունք
ունեցող անձանց
հետ
հողօգտագործմ
ան
պայմանագիր
միայն համայնքի
ավագանու

	որոշմամբ: Գլաձորի ավագանին բացասական որոշում է կայացրել:					
--	---	--	--	--	--	--

➤ Մթնոլորտային օդի պահպանության պահանջներ **ԽԱՆՏՎԵԼՈՒ Է**

«Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին» ՀՀ օրենք

Հոդված 15.

Ձեռնարկությունները, հիմնարկներն ու կազմակերպությունները, որոնց գործունեությունը կապված է մթնոլորտային օդն աղտոտող նյութերի արտանետումների հետ, պարտավոր են տեխնիկական, տնտեսական, կազմակերպական և այլ կարգի միջոցառումներ իրականացնել արտանետման թույլտվություններում նախատեսված պայմանների և պահանջների կատարումն ապահովելու համար, միջոցներ ձեռնարկել աղտոտող նյութերի արտանետումները նվազեցնելու ուղղությամբ, ապահովել բնապահպան կառույցների, սարքավորումների

սարքինությունը, դրանց
անընդմեջ և
արդյունավետ
աշխատանքը,
հետևողականորեն
բարելավել
տեխնոլոգիական
պրոցեսները՝ ներդնելով
լավագույն հասանելի
տեխնոլոգիաներ, ինչպես
նաև սահմանված կարգով
իրականացնել
մթնոլորտային օդ
արտանետվող նյութերի
քանակի և բաղադրության
մշտական հաշվառում և
չափումներ:
Մթնոլորտային օդի
պահպանության
միջոցառումների
իրականացումը չպետք է
հանգեցնի բնության մյուս
ոլորտների աղտոտմանը:
Հոդված 22.
Մթնոլորտային օդի
վիճակի վրա ներգործող
նոր ձեռնարկությունների,
կառույցների և այլ
օբյեկտների տեղի
ընտրության, գործող
ձեռնարկությունների,
կառույցների և այլ

օբյեկտների
 վերակառուցման կամ
 ընդլայնման դեպքում
 նախատեսվում է
 սանիտարապաշտպանակ
 ան գոտիների ստեղծում:
Հոդված 23.
 Արգելվում է
 մթնոլորտային օդի
 պահպանության
 պահանջները
 չբավարարող նոր և
 վերակառուցվող
 ձեռնարկությունների,
 կառույցների և այլ
 օբյեկտների
 շահագործման
 հանձնումը:
Հոդված 31.
 Արգելվում է
 բնակավայրերում
 տերրիկոնների,
 հանքակույտերի և
 լցակույտերի
 տեղափոխումը,
 արդյունաբերական
 թափոնների,
 արտադրական,
 կենցաղային աղբի և
 մթնոլորտային օդը
 փոշով, վնասակար
 գազերով և զարշահոտ

նյութերով աղտոտելու
աղբյուր հանդիսացող այլ
թափոնների
պահեստավորումը,
ինչպես նաև
ձեռնարկությունների,
հիմնարկների,
կազմակերպությունների
և բնակավայրերի
տարածքներում նշված
թափոնների այրումը:

Հոդված 41.

Մթնոլորտային օդի
պահպանության մասին
օրենսդրությունը
խախտողները ենթակա են
**նյութական, վարչական ու
քրեական**

պատասխանատվության.

- մթնոլորտային օդի
պահպանության
բնագավառում
անհրաժեշտ հսկողություն
և վերահսկողություն
չապահովելու,

- մթնոլորտային օդի
պահպանության
միջոցառումները
իրականացնելիս
հասարակական
կազմակերպությունների
և քաղաքացիների

մասնակցությունը
խոչընդոտելու,
- մթնոլորտային օդն
աղտոտող նյութերի
սահմանային
թույլատրելի
արտանետումների
նորմատիվների
գերազանցման,
- մթնոլորտային օդն
աղտոտող ֆիզիկական
վնասակար
ներգործությունների
սահմանային
թույլատրելի
նորմատիվների
մակարդակների
գերազանցման և
թույլտվություններով
նախատեսված
պայմանների և
պահանջների խախտման,
- առանց մթնոլորտային
օդի պահպանության
բնագավառում լիազոր
մարմինների
թույլտվության
մթնոլորտային օդն
աղտոտող նյութերի
արտանետման,
- մթնոլորտային օդն
աղտոտող

արտանետումների
մաքրման և հսկողության
համար տեղակայված
կառույցների,
սարքավորումների
շահագործման
կանոնները խախտելու,
ինչպես նաև դրանք
չունենալու և
չօգտագործելու,
- մթնոլորտային օդի
պահպանության
պահանջները
չբավարարող կառույցներ
և այլ օբյեկտներ
կառուցելու և
շահագործելու,
- արդյունաբերական և
կենցաղային թափոնների
պահեստավորման,
բույսերի
պաշտպանության
միջոցների, դրանց աճի
խթանիչների, քիմիական
նյութերի, հանքային
պարարտանյութերի և այլ
պատրաստուկների
արտադրության,
փոխադրման,
պահպանության ու
կիրառման կանոնները
խախտելու համար, որոնք

			<p>առաջ են բերել կամ կարող են առաջ բերել միջոցառումներին օդի աղտոտում,</p> <p>- բնակավայրերում արդյունաբերական թափոնների, արտադրական, կենցաղային աղբի և միջոցառումները փոշով, վնասակար գազերով ու գարշահոտ նյութերով աղտոտելու աղբյուր հանդիսացող թափոնների պահեստավորման կամ դրանց այրման,</p> <p>- Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված այլ խախտումների համար:</p>			
➤		<p>➤ Ջրերի պահպանության պահանջներ</p> <p>ԽԱԽՏՎԵԼՈՒ Է</p>	<p><u>ՀՀ Ջրային օրենսգիրք</u> Հոդված 67. Ջրերի ստանդարտները խախտելու դեպքում ջրօգտագործումը</p>			

համարվում է անօրինական և դրանկատմամբ կիրառվում է օրենսդրությամբ նախատեսված պատասխանատվություն: Եթե ջրօգտագործման թույլտվությամբ սահմանված են դրույթներ, որոնք թույլատրում են ջրերի ստանդարտներից շեղումներ և կարող են հանգեցնել գումարային ազդեցության, ապա այդ թույլտվությունները համարվում են չեղյալ՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

Հոդված 98.

Ջրերի քանակի և որակի բարելավման, ինչպես նաև հողի, օդի, կենսաբազմազանության և ջրերի միջև փոխհարաբերությունները պահպանելու նպատակով փոխկապակցված էկոլոգիական համակարգերը և լանդշաֆտները ենթակա են պահպանման:

Ջրային ռեսուրսներին հարակից հողերի սեփականատերը կամ օգտագործողը պարտավոր է անհրաժեշտ միջոցներ ձեռնարկել կանխելու ջրային ռեսուրսի հետ կապված էկոլոգիական համակարգին սպառնացող վտանգը:

Հոդված 99.
Հայաստանի Հանրապետությունում ջրային ռեսուրսները ենթակա են պահպանության:

Ջրային ռեսուրսի պահպանության հիմնական պահանջներն են՝

- 1) ջրային ռեսուրսի օգտագործումը թույլատրվում է միայն դրա պահպանության և վերարտադրության պայմաններում.
- 2) ջրային ռեսուրսն էկոհամակարգերի և բնական լանդշաֆտների բաղկացուցիչ մասն է, և դրա պահպանությունը

պայմանավորված է տվյալ
էկոհամակարգի
հավասարակշռությամբ.

3) ջրային ռեսուրսը
ենթակա է
պահպանության ինչպես
օգտագործման, այնպես
էլ չօգտագործման
դեպքերում.

4) ջրային ռեսուրսի
չօգտագործման դեպքում
դրա պահպանությունը
պետք է ապահովի տվյալ
էկոհամակարգի
հավասարակշռությունը և
բարեկեցությունը ջրերի
մասով ամբողջությամբ.

5) ջրային ռեսուրսի
օգտագործման դեպքում
դրա պահպանությունը
պետք է ապահովի տվյալ
էկոհամակարգի
հավասարակշռությունը.

6) ջրային ռեսուրսը
ենթակա է
պահպանության
ադտոտումից,
ադբոտումից,
վարակումից և
հյուծումից.

8) ջրային ռեսուրսի
ակվատորիայի կամ

ջրապահպան գոտու տարածքում արգելվում է կատարել որևէ տեսակի աշխատանք, բացառությամբ օրենսդրությամբ նախատեսված դեպքերի.

9) ստորերկրյա ջրերի պահպանման գոտիներում սահմանափակվում կամ արգելվում են գործունեության որոշակի տեսակներ (ներառյալ՝ հողերի ոռոգումը կեղտաջրերով)՝ լուծիչներ կամ քիմիկատներ արտադրող, օգտագործող կամ պահող արդյունաբերական կամ առևտրային կազմակերպությունների գործունեությունը, տնտեսական գործունեության ընթացքում առաջացող հումքի, նյութերի, կիսաֆաբրիկատների, այլ արտադրանքների և մթերքների մնացորդների աղբանոցների տեղադրումը.

			<p>11) արգելվում է ռադիոակտիվ և թունավոր թափոնների արտանետումը, արտահոսքը և թաղումը ջրային ռեսուրսում, ինչպես նաև պայթեցման աշխատանքների իրականացումը միջուկային և այլ տիպի տեխնոլոգիաներով, որոնք ընթանում են ռադիոակտիվ և թունավոր նյութերի արտանետմամբ: Սույն հոդվածի պահանջների խախտման դեպքում սահմանափակվում, դադարեցվում կամ արգելվում է ջրային ռեսուրսի օգտագործումը՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:</p>			
➤		<p>➤ Հողի պահպանության պահանջներ ԽԱԽՏՎԵԼՈՒ Է</p>	<p><u>ՀՀ Հողային օրենսգիրք</u> Հոդված 8. Հողամասի թույլատրված օգտագործումը հողամասի օգտագործումն է դրան պատկանող և գործառնական</p>			

նշանակությամբ,
ներառյալ՝ սահմանված
իրավունքները և
սահմանափակումները:

2. Հողամասի
թույլատրված
օգտագործումը կարող է
պարունակել
պահանջներ, որոնք
ուղղված են՝

1) հողամասի
օգտագործման միջոցների
և դրանց այն մասի
արգելմանը, որոնք
հանգեցնում են հողի
որակի ու բերրիության
անկմանը կամ շրջակա
բնական միջավայրի
վատթարացմանը.

4) մարդու
առողջության վրա
վնասակար ազդեցություն
թողնող կամ դրա վտանգի
մեծացման հետ կապված
հողօգտագործման
ձևերին.

5) շրջակա բնական
միջավայրի վրա
ազդեցության
թույլատրելի նորմերին.

6) կանաչ
տնկարկների

պահպանմանը.
7) հողերի
անապատացման,
հողատարման,
աղտոտման, ճահճացման,
աղակալման և այլ
երևույթների
կանխարգելման
միջոցառումների
իրականացմանը.
8) հողերի
պահպանության և
խախտված հողերի
վերականգնման
միջոցառումների
իրականացմանը.
9) հողերի վրա
բնապահպանական
համակարգերի,
սանիտարահիգիենիկ
պայմանների
ամբողջականության,
կենսաբազմազանության
պահպանման
միջոցառումների
ապահովմանը.
10) օրենքներով և
պետական կառավարման
ու տեղական
ինքնակառավարման
մարմինների նորմատիվ
իրավական ակտերով

սահմանված
գյուղատնտեսական,
քաղաքաշինական,
բնապահպանական,
պատմական և
մշակութային արժեքների
ու պատմական
միջավայրի
պահպանությանն
ուղղված
միջոցառումներին:
3. Հողամասի
թույլատրված
օգտագործման մեջ
ներառված պահանջները
սահմանվում են՝ անկախ
տվյալ հողամասի
նկատմամբ
իրավունքներից և
սեփականության ձևից:
Հոդված 9.
3. Գյուղատնտեսական
հողատեսքերը ենթակա
են հատուկ
պահպանության: Այդ
հողերի փոխադրումը ոչ
գյուղատնտեսական
նշանակության հողերի
թույլատրվում է բացառիկ
դեպքերում՝ սույն
օրենսգրքի 7-րդ
հոդվածով սահմանված

կարգով:

Հոդված 13.

2. Բնակչության անվտանգության ապահովման ու արտադրական օբյեկտների շահագործման համար անհրաժեշտ պայմանների ստեղծման նպատակով քաղաքաշինական և հողաշինարարական փաստաթղթերով սահմանվում են գոտիներ, որոնցում սահմանվում է հողերի օգտագործման ու հողամասերի սահմանափակումների հատուկ իրավական ռեժիմ (պահպանական, սանիտարական և այլն), այդ թվում՝ սերվիտուտներ:

Այդ հողերի վրա արգելվում է հատուկ իրավական ռեժիմին հակասող ցանկացած գործունեություն:

Այդ գոտիների սահմաններում սեփականատերերի հողամասերը չեն

վերցվում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ գոտու համար սահմանված ռեժիմով այդ հողամասերը լիովին հանվում են տնտեսական շրջանառությունից, ինչպես նաև օրենքներով սահմանված դեպքերում:

6. Օգտակար հանածոների արդյունահանման համար հողամասերը տրամադրվում են ընդերքի օգտագործման իրավունք հաստատող փաստաթղթերին համապատասխան:

Ընդերքօգտագործողներին նոր հողամասեր չեն կարող տրամադրվել, եթե նրանց գործունեության արդյունքում նախկինում խախտված հողերը վերականգնման նախագծերին համապատասխան չեն վերականգնվել:

Հոդված 102.

Հողամասի նկատմամբ իրավունքները հարկադիր կարգով դադարում են

դատական կարգով,
հետևյալ հիմքերով՝

1) հողամասի
օգտագործումը ոչ
նպատակային
նշանակությամբ կամ
օրենքով և այլ իրավական
ակտերով չթույլատրված
եղանակով.

2) հողերի
օգտագործման և
պահպանման նկատմամբ
վերահսկողություն
իրականացնող
լիազորված մարմնի
սահմանած
ժամկետներում
օրենսդրության թույլ
տրված խախտումները
չվերացնելը (հողամասը
ռադիոակտիվ և
քիմիական նյութերով,
թափոններով,
լցակույտերով աղտոտելը,
մանրէապարագիտային և
կարանտինային
վնասատու
օրգանիզմներով
վարակելը, մոլախոտերով
ծածկելը,
ժամանակավորապես
զբաղեցված հողերի

վերադարձման ժամկետները խախտելը, հողի բերրի շերտը ոչնչացնելը և փչացնելը, հատուկ պահպանվող և պատմամշակութային օբյեկտների տարածքների օգտագործման համար սահմանված իրավական ռեժիմի խախտումները, բնակչության առողջությանը վնաս պատճառող եղանակներով հողն օգտագործելը և այլն):

Հոդված 103.

1. Սույն օրենսգրքի 102-րդ հոդվածի հիմքերով հողամասի նկատմամբ սեփականության իրավունքը կարող է դադարել միայն դատարանի վճռի հիման վրա:

Հոդված 104.

Հողամասի օտարումը հասարակության և պետության կարիքների համար կարող է կատարվել միայն բացառիկ՝ գերակա հանրային շահերի

			<p>դեպքերում, օրենքով սահմանված կարգով, նախնական համարժեք փոխհատուցմամբ:</p>			
2.		<p>Սեփականության իրավունքը ԽԱԽՏՎԵԼ Է</p>	<p><u>ՀՀ Սահմանադրություն</u> Հոդված 60. 4. Ոչ ոք չի կարող զրկվել սեփականությունից, բացառությամբ դատական կարգով՝ օրենքով սահմանված դեպքերի: 5. Հանրության գերակա շահերի ապահովման նպատակով սեփականության օտարումն իրականացվում է օրենքով սահմանված բացառիկ դեպքերում և կարգով՝ միայն նախնական և համարժեք փոխհատուցմամբ: <u>«Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» կոնվենցիայի 1-ին Արձանագրություն</u> Հոդված 1. Յուրաքանչյուր ֆիզիկական կամ</p>			

իրավաբանական անձ
ունի իր գույքից անարգել
օգտվելու իրավունք: Ոչ
ոքի չի կարելի զրկել իրեն
գույքից, բացառությամբ ի
շահ հանրության և այն
պայմաններով, որոնք
նախատեսված են օրենքով
ու միջազգային իրավունքի
ընդհանուր
սկզբունքներով:

[ՀՀ Ընդերքի մասին](#)

[օրենսգիրք](#)

Հոդված 11.

1. Հայաստանի
Հանրապետության
ընդերքը պետության
բացառիկ
սեփականությունն է, որը
կարող է տրամադրվել
օգտագործման միայն
երկրաբանական
ուսումնասիրությունների
և օգտակար հանածոների
արդյունահանման
նպատակներով:

2. Ընդերքի տեղամասերը
չեն կարող լինել
առքուվաճառքի, գրավի
առարկա կամ օտարվել
այլ ձևով:

3.		<p>Բնական պաշարների մատչելիության և կայուն օգտագործման, ջրի, հողի, ընդերքի, անտառների, բուսական և կենդանական աշխարհի, էկոհամակարգերի և լանդշաֆտների պահպանման իրավունք</p> <p>ԶԻ ԽԱԽՏՎԵԼ</p>				
		Առնչվող իրավունքներ				
4.		<p>Տեղեկատվության մատչելիության իրավունք</p> <p>ԽԱԽՏՎԵԼ Է</p>				
5.		<p>Որոշումների կայացման գործընթացում մասնակցության իրավունք</p> <p>ԽԱԽՏՎԵԼ Է</p>	<p>ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԱՌՆՉՈՒԹՅԱՄԲ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅԱՆ, ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍՏԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ Կոնվենցիա /Օրհուա/</p>			

Հոդված 7.

7. Հասարակայնության մասնակցության ընթացակարգերը նրան թույլատրում են ներկայացնել գրավոր ձևով կամ, անհրաժեշտ դեպքերում, հայտը ներկայացնողի մասնակցությամբ տեղի ունեցող հասարակական լսումների կամ հարցի քննարկման ժամանակ ցանկացած դիտողություններ, տեղեկություն, վերլուծություններ կամ կարծիքներ, որոնք նրա կարծիքով առնչվում են նախատեսվող գործունեությանը:

[«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության](#)

[գնահատման և փորձարկման մասին»](#)

[ՀՀ օրենք](#)

Հոդված 26.

1. Հանրության իրազեկումն ու մասնակցությունն ապահովելու նպատակով գնահատումների և

փորձաքննության
գործընթացները ենթակա
են հանրային ծանուցման
և քննարկման:

2. Հանրության
ծանուցումն
իրականացնում են՝

1) լիազոր մարմինը՝
ձեռնարկողի
ներկայացրած հայտի,
հաշվետվությունների և
փորձաքննական
եզրակացության
նախագծի մասին՝
լուսմներից առնվազն 7
աշխատանքային օր առաջ.

2) ձեռնարկողը՝
հիմնադրության
փաստաթղթի և
նախատեսվող
գործունեության ու դրանց
ազդեցության
գնահատումների
գործընթացների
իրականացման մասին՝
լուսմներից առնվազն 7
աշխատանքային օր առաջ.

3) ազդակիր համայնքի
տարածքային
կառավարման
մարմինները և համայնքի
ղեկավարը՝

հիմնադրությամբ
փաստաթղթի և
նախատեսվող
գործունեության ու դրանց
ազդեցության
գնահատումների
գործընթացների
իրականացման մասին՝
լսումներից առնվազն 7
աշխատանքային օր առաջ:
3. Ծանուցման
բովանդակությունը
պարունակում է
ձեռնարկողի մասին
տվյալները,
հիմնադրությամբ
փաստաթղթի կամ
նախատեսվող
գործունեության
համառոտ
նկարագրությունը,
իրականացման վայրը,
դրանց հետ ծանոթանալու
և քննարկումների
իրականացման վայրը,
պայմանները,
դիտողություններ ու
առաջարկություններ
ներկայացնելու
ժամկետները և այլ
տեղեկություններ:
4. Ծանուցումը,

հիմնադրության և նախագծային փաստաթղթերը տեղադրվում են նաև լիազոր մարմնի պաշտոնական կայքում՝ լսումներից առնվազն 7 աշխատանքային օր առաջ:

5. Հանրային քննարկումներն իրականացնում են՝

1) ձեռնարկողը՝ հիմնադրության փաստաթղթի, նախատեսվող գործունեության և դրանց ազդեցության գնահատման գործընթացների մասին.

2) պետական կառավարման տարածքային մարմինը, ձեռնարկողը՝ հիմնադրության փաստաթղթի և դրա ազդեցության ռազմավարական գնահատման հաշվետվության նախագծի մասին.

3) տեղական ինքնակառավարման

մարմինը, ձեռնարկողը,
նախատեսվող
գործունեության և դրա
ազդեցության
գնահատման
հաշվետվության մասին:

6. Լիազոր մարմինը
քննարկումներում
ապահովում է իր
ներկայացուցչի
մասնակցությունը:

7. Հանրային
քննարկումների
արդյունքում
իրականացնողը կազմում
է համապատասխան
արձանագրություն՝
կցվում է
տեսաձայնագրությունը:

8. Հանրության
հիմնավորված
դիտողությունները և
առաջարկությունները
ձեռնարկողը և լիազորված
մարմինը պետք է հաշվի
առնեն: Հաշվի չառնելու
դեպքում տրվում են
հիմնավոր
պատճառաբանումներ:

9. Հանրային ծանուցման և
քննարկումների
իրականացման կարգը

			<p>սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը: <u>«Բնակչության սանիտարահամաճարակային անվտանգության ապահովման մասին» ՀՀ օրենք</u> Հոդված 10. Քաղաքացիներն ունեն` 3) պետական մարմինների` բնակչության սանիտարահամաճարակային անվտանգության ապահովմանը վերաբերող որոշումների և ծրագրերի մշակմանը, քննարկմանն ու ընդունմանը, սահմանված կարգով, մասնակցելու և դրանց իրականացումը վերահսկելու իրավունք.</p>			
6.		<p>Հասարակական վերահսկողության իրավունք ՉԻ ԽԱԽՏՎԵԼ</p>	<p><u>«Բնապահպանական վերահսկողության մասին» ՀՀ օրենք</u> Հոդված 25. Բնապահպանական օրենսդրության պահանջների կատարման</p>			

նկատմամբ
ստուգումների
իրականացման
առանձնահատուկ
դեպքերը եւ
դրանց
իրականացման
կարգը
1.
Բնապահպանական
օրենսդրության
պահանջների
կատարման
նկատմամբ
ստուգումների
իրականացման
համար
առանձնահատուկ
դեպքեր (այսուհետ՝
առանձնահատուկ
դեպքեր) են
համարվում՝
ա) շրջակա
միջավայրին վտանգ
սպառնացող
արտակարգ եւ
վթարային
իրավիճակները.
բ) պետական
կառավարման եւ
տեղական
ինքնակառավարման

մարմինների հաղորդումները.
 գ) քաղաքացիների եւ կազմակերպությունների դիմում-բողոքներն ու հաղորդումներ «Բնակչության սանիտարահամաճարակային անվտանգության ապահովման մասին» ՀՀ օրենք
Հոդված 10.
 Քաղաքացիներն ունեն՝
 3) պետական մարմինների՝ բնակչության սանիտարահամաճարակային անվտանգության ապահովմանը վերաբերող որոշումների և ծրագրերի
 իրականացումը վերահսկելու իրավունք.
Հոդված 25.
 Հասարակական ու հասարակական-քաղաքական

			<p>կազմակերպությունները, ինչպես նաև քաղաքացիների առանձին խմբերը իրավասու են, Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության շրջանակներում, հասարակական վերահսկողություն իրականացնել Հայաստանի Հանրապետության սանիտարական օրենսդրության պահպանման և սանիտարահամաճարակային անվտանգության ապահովման բնագավառում՝ արդյունքների մասին տեղեկացնելով Հայաստանի Հանրապետության պետական հիգիենիկ և հակահամաճարակային ծառայությանը:</p>			
7.		<p>Պաշտպանության իրավունք ԶԻ ԽԱԽՏՎԵԼ</p>	<p>ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԱՌՆՉՈՒԹՅԱՄԲ</p>			

ՏԵՂԵԿՈՒԹՅԱՆ,
ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒՆ
ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ
ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

և
ԱՐԴԱՐԱԴՍՏՈՒԹՅ
ԱՆ
ՄԱՏՉԵԼԻՈՒԹՅԱՆ
ՄԱՍԻՆ *Կոնվենցիա*

/Օրհուս/

Հոդված 9

«1. Յուրաքանչյուր Կողմ իր ազգային օրենսդրության շրջանակներում ապահովում է, որ յուրաքանչյուր անձ, որը համարում է, որ հոդված 4-ի պայմաններին համապատասխան տրված տեղեկություն ստանալու իր խնդրանքն անտեսվել է կամ ապօրինի մերժվել, լինի դա մասամբ, թե ամբողջությամբ, չի բավարարվել պատշաճ ձևով, կամ եթե մի այլ

առնչությամբ այդ
խնդրանքի
նկատմամբ
ցուցաբերվել է
մոտեցում, որը չի
համապատասխանու
մ նշված հոդվածի
դրույթներին, մուտք
ունենա քննության
ընթացակարգին
դատարանում կամ
օրենքի համաձայն
հիմնված մեկ այլ
անկախ և
անկողմնակալ
մարմնում: Այն
դեպքերում, երբ
նախատեսվում է
որոշման այդպիսի
քննություն
դատարանում, Կողմը
ապահովում է, որ այդ
անձը մուտք ունենա
նաև դեպի օրենքով
սահմանված արագ
ընթացակարգ, որը չի
պահանջում կամ
պահանջում է
նվազագույն
վարձատրություն՝
դատարան
չհանդիսացող

պետական մարմնի կամ անկախ ու անաչառ մարմնի կողմից վերաքննության համար: 1-ին կետին համապատասխան ընդունվող վերջնական որոշումները պարտադիր բնույթ են կրում տեղեկությանը տիրապետող մարմնի համար:

Պատճառները ներկայացվում են գրավոր ձևով, առնվազն այն դեպքերում, երբ տեղեկություն տրամադրելու խնդրանքը մերժվում է սույն կետին համապատասխան:

2. Յուրաքանչյուր Կողմ իր ազգային օրենսդրության շրջանակներում ապահովում է, որ հասարակության համապատասխան ներկայացուցիչները,

որոնք՝
ա) ունեն
բավականին
շահագրգռվածություն
կամ որպես
այլընտրանքային
տարբերակ,
բ) համարում են,
որ տեղի է ունեցել
այս կամ այն
իրավունքի
խախտում, եթե դա
պահանջվում է
համապատասխան
Կողմի վարչական
ընթացակարգային
նորմերով,
մուտք ունենան
դեպի դիտարկման
ընթացակարգը
դատարանում և/կամ
օրենքի համաձայն
հիմնված մեկ այլ
անկախ և անաչառ
մարմնում ընդունված
ցանկացած որոշման,
գործողության կամ
անգործության
օրինականությունը
իրավական և
ընթացակարգային
տեսակետից

վիճարկելու նպատակով, հողված 6-ի դրույթների և սույն Կոնվենցիայի այլ համապատասխան դրույթների պահպանման պայմանով և այնտեղ, որտեղ դա նախատեսված է ազգային օրենքներին համապատասխան և առանց վտանգելու ստորև բերված կետ 3-ը:

Բավարար շահագրգռության առկայությունը և այս կամ այն իրավունքի խախտումը որոշվում է՝ ելնելով ազգային օրենսդրության դրույթներից և շահագրգիռ հասարակությանը դեպի արդարադատություն, սույն Կոնվենցիայի շրջանակներում, լայն մուտք տրամադրելու նպատակից: Այս

նպատակով վերը
բերված ենթակետ ա)-
ի նպատակների
համար բավարար է
ցանկացած
հասարակական
կազմակերպության,
որը
համապատասխանու
մ է հոդված 2-ի կետ
5-ում նշված
պահանջներին,
շահագրգռվածություն
ը: Այդպիսի
կազմակերպությունը
կարող է նմանապես
իրավունք ունենալ
հայտարարել իր
իրավունքների
խախտման մասին՝
ըստ վերոհիշյալ բ)
կետի:
[ՀՀ Քաղաքացիական
օրենսգիրք](#)
Հոդված 16.
Անձն ունի օրենքով
չարգելված բոլոր
եղանակներով իր
քաղաքացիական
իրավունքների
ինքնապաշտպանությ
ան իրավունք:

Ինքնապաշտպանության եղանակները պետք է համաչափ լինեն խախտմանը և դուրս չգան խափանման համար անհրաժեշտ գործողությունների սահմաններից:

[ՀՀ Հողային օրենսգիրք](#)
Հոդված 113.
Հողամասերի նկատմամբ քաղաքացիների և իրավաբանական անձանց իրավունքների պաշտպանությունը իրականացվում է Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության և օրենքների հիման վրա՝

- 1) իրավունքի ճանաչմամբ.
- 2) մինչև իրավունքի խախտումը գոյություն ունեցող վիճակի վերականգնմամբ և

			<p>իրավունքը խախտող կամ խախտման համար վտանգ ստեղծող գործողությունների կանխմամբ.</p> <p>3) վիճահարույց գործարքի անվավեր ճանաչմամբ և առ ոչինչ գործարքի անվավերության հետևանքների կիրառմամբ.</p> <p>4) պետական կառավարման կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի ակտի անվավեր ճանաչմամբ.</p> <p>5) իր իրավունքների պաշտպանությամբ.</p> <p>6) վնասների հատուցմամբ.</p> <p>7) օրենքով նախատեսված այլ եղանակներով:</p>			
8.		<p>Վնասի հատուցման իրավունք ԶԻ ԽԱԽՏՎԵԼ</p>				

9.

Մեփական
գործունեության
իրականացման
իրավունքը
ԽԱԽՏՎԵԼՈՒ Է

ՀՀ
Սահմանադրություն
Հոդված 59.
1. Յուրաքանչյուր ոք
ունի տնտեսական,
ներառյալ
ձեռնարկատիրական
գործունեությամբ
զբաղվելու իրավունք:
Այս իրավունքի
իրականացման
պայմանները և
կարգը սահմանվում
են օրենքով:
2. Մրցակցության
սահմանափակումը,
մենաշնորհի
հնարավոր
տեսակները և դրանց
թույլատրելի չափերը
կարող են սահմանվել
միայն օրենքով՝
հանրային շահերի
պաշտպանության
նպատակով:
3. Շուկայում
մենաշնորհ կամ
գերիշխող դիրքի
չարաշահումը,
անբարեխիղճ
մրցակցությունը և
հակամրցակցային

			համաձայնություններն արգելվում են:			
10		Ազատ արտահայտվելու, բողոքի ակցիաների իրավունքը ՉԻ ԽԱԽՏՎԵԼ	<p>«Հավաքների ազատության մասին» ՀՀ օրենք</p> <p>Հոդված 6.</p> <p>1. հավաքներին մասնակցելու իրավունք ունի յուրաքանչյուր ոք (հայաստանի հանրապետության քաղաքացիները, օտարերկրյա քաղաքացիները եւ քաղաքացիություն չունեցող անձինք):</p> <p>2. ոչ ոք իրավունք չունի պարտադրելու անձին մասնակցել որեւէ հավաքի կամ խոչընդոտել նրա մասնակցությունը որեւէ հավաքի:</p> <p>3. հավաքի մասնակից է այն անձը, որը հավաքի անցկացման ժամանակ գտնվում է հավաքի վայրում՝ հավաքին մասնակցելու</p>			

նպատակով:
4. հավաքի մասնակից
չեն հավաքի
անցկացման վայրում
հավաքի անցկացման
ժամանակ իրենց
լիազորություններն
իրականացնելու կամ
աշխատանքային
պարտականությունն
երը կատարելու,
ստեղծագործական
գործունեություն կամ
օրենքով կամ
պայմանագրով
նախատեսված այլ
գործունեություն
իրականացնելու
նպատակով գտնվող
անձինք, ինչպես նաև
հավաքի
լուսաբանման
նպատակով ներկա
գտնվող
զանգվածային
լրատվության
միջոցների
ներկայացուցիչները: